TALOMMETARINA

”Vita brevis, ars longa, occasio praeceps”

Pirkko Vekkeli (toim.)

6.
10.
+28,740
8.
+27,100
+25,900
1c.
+22,400
2c.
6.
+19,400
+16,400
+13,400
+13,005
+10,400
+7,400
+3,900

Pirkko Vekkeli (toim.)

TALOMME TARINA

”Vita brevis, ars longa, occasio praeceps”

Hippokrates: ”Elämä lyhyt, taide pitkä, tilaisuus ohikiitävä”.

JULKAISIJA: Ornamon senioritaloyhdistys ry
TEKSTI: Pirkko Vekkeli
ULKOASU JA TAITTO: Timo Setälä
PAINO: Helsinki Bofori Oy, 2026
ISBN: ISBN 978-952-88-2662-0

ARS LONGA
SISÄLLYS

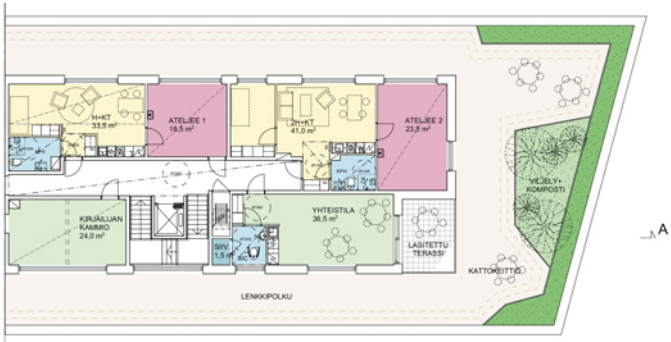
ALUKSI 6
ALUSSA OLI IDEA – TAI PARI 8
Kalasatama, Helsinki 2025 9
Kaikki alkoi syksyllä 2011 10
Syyskuussa 2012 11
Samaan aikaan toisaalla 12

TUUMASTA TOIMEEN 16
Kun yhteinen idea... 18
Hankesuunnitelmassa painotettiin 20
Juhannuksen alla 2013 21
Elokuun lopulla 2013 23
Talohankkeesta järjestettiin tiedotustilaisuus 23

HEI, ME RAKENNETAAN 28
Vuoden 2014 päätteeksi 29
Tulevan talon suunnittelu 30
Lokakuun 20. päivänä 2015 30
Ennen arkkitehtien haastattelua 31
Vuosi 2016 käynnistyi 34
Periaatteessa työ oli... 35
Jo hankesuunnitelmaan... 36
Ornamon Senioritaloyhdistyksen piirissä 39
Ars Longa -talon rakentaminen 43

TALO JA ME 47
Yhteisyyden voima ja haasteet 48
Antti Pirisen tutkimusraportti 50
Entä, miten asukkaat kokevat 51

LOPUKSI 56
LÄHTEET 58

ULLAKKO

2.-7. KERROKSET

1. KERROS

ALUKSI

AUDACES FORTUNA IUVAT (Vergilius).
Vapaasti suomeksi Onni suosii rohkeaa.

Jo hamasta historiasta on tunnettu innostuneiden ja aikaansaavien – voisi sanoa alfayksilöiden – ratkaiseva panos erilaisten hankkeiden onnistumisessa. Tukijoukkojen merkitystä toki vähättelemättä.

Tässä tekstissä hattu nousee ennen kaikkea näkemyksellisille ja rohkeille taiteilijanaisille. Vuonna 1911 perustetun Ornamo ry:n piirissä virisi 2010-luvun alussa ajatus senioritalon tarpeesta ikääntyville muotoilijoille ja taideteollisten alojen taiteilijoille. Aloitteen heittivät keskusjärjestön yleiskokoukselle naisvaltaisen Tekstiilitaiteilijat TEXOn jäsenet. Ja naisten voimin hanke lähti etenemään, toki miesten tukemana. Jälkeenpäin voi vain ihmetellä sitä sisua ja rohkeutta, jolla pioneerihanketta ryhdyttiin edistämään – rakennuttamaan kokonaista kivitaloa 21. vuosituhannen Helsinkiin – pelkäämättä, ettei taito riitä tai ettei naistaiteilijoita otettaisi tosissaan.

Tukea hankkeelle löytyi sittemmin lisää niin päättäjien, yhteiskunnallisten toimijoitten kuin muiden taiteilijajärjestöjenkin taholta, mistä kaikille kuuluu tietysti ansaittu kiitos.

Tämä julkaisu kertoo tarinan talon synnystä, kipuineen ja onnistumisineen. Tekstin tekijänä kiitän kaikkia haastateltuja sekä aiheeseen liittyvän ansiokkaan aineistonsa käyttööni luovuttaneita. Erityiskiitos yhteistyöstä Ornamon senioritaloyhdistys ry!

Talon nimeksi valikoitui latinankielinen sanonta taiteen, tekemisen ja toimeen tarttumisen voimasta. Voitanee siis lopuksi todeta kuin Plutarchosta siteerannut Julius Caesar:

VENI, VIDI, VICI. Tulin, näin ja voitin. Tai tulimme, näimme, voitimme.

Helsingissä toukokuussa 2026
Pirkko Vekkeli,
toimittaja, tietokirjailija

1
Alussa oli idea – tai pari

KALASATAMA, HELSINKI 2025. Hermannin rantatie on vähän alle kaksi kilometriä pitkä eräänlainen pääkatu Helsingin itäisessä kantakaupungissa Kalasatamassa. Katu alkaa etelässä Kalasataman keskuksesta ja päättyy pohjoisessa Hämeentien liittymäjärjestelyihin. Hermannin rantatien ja Tukkutorinkujan kulmassa, Viehe-nimisessä korttelissa kivenheiton päässä metroasemasta ja kauppakeskus Redistä on kivitalokokonaisuus, joka muodostuu kolmesta toisiinsa saumattomasti liittyvästä asuinkerrostalosta. Metroaseman puoleinen vaaleakivinen päätyrakennus on taiteilijatalo, joka tuntee nimen Ars Longa.

Syyskesän aurinko lämmittää yhä uudenkarhean kaupunginosan tiiviitä kortteleita ja vielä puuttomia katuja. Raitiovaunu 13 kolistelee ohi matkalla Pasilan asemalle. Ars Longan pohjakerroksen kulmassa sijaitsevan galleria Longan ovi avautuu ja talossa alusta asti asunut Ulla-Maija Vikman kutsuu sisään. Hän esittelee galleriassa paraikaa esillä olevan näyttelyn – talon omien taiteilijoiden kädenjälkeä, kuten täällä yleensäkin – jonka jälkeen on vuorossa talon muiden tilojen esittely: kuntosali, olohuone/juhlatila hyvin varustettuine keittiöineen, kattoterassi, joka kiertää taloa kävelyratoineen, istutuslaatikoineen ja yli kaupunginosan näköaloineen…

Ulla-Maija Vikman Ars Longa -talon kattoterassilla. Kuva Yle.

Ulla-Maija Vikman on ansioitunut, monesti – muun muassa Pro Finlandialla – palkittu muotoilija ja tekstiilitaiteilija, joka jos kuka tuntee tämän talon juurta jaksain, sillä hän on talohankkeen ornamolainen primus motor. Muotoilijoiden ammattijärjestö Ornamo on puolestaan taho, jonka piirissä virisi varhaisella 2010-luvulla ajatus yhteisestä senioritalosta muotoilijoille ja taidekäsityöläisille.

KAIKKI ALKOI SYKSYLLÄ 2011 Ornamon alajärjestö TEXOn syyskokouksesta. Ulla-Maija Vikman toi kokoukseen tekstiilitaiteilijakollegoidensa Anna-Riitta Haaviston, Norma Heimolan ja Helena Luparin terveisinä viestin: tarvitaan yhteinen senioritalo taideteollisuusalan ihmisille. Samansuuntaisia ajatuksia oli ilmassa muuallakin, mutta Ornamon piirissä lähtölaukaus ideasta toiminnaksi alkoi tuolloin.

Monet ornamolaiset olivat havahtuneet tosiasiaan, että ikääntyvien alan ihmisten toimeentulo ja asumisolot eivät kaikilta osin näyttäneet ruusuisilta. Iso osa ornamolaisista oli tehnyt elämäntyönsä vapaina taiteilijoina, freelancereina tai jo pari vuosikymmentä aiemmin Suomessa vähiin kuihtuneen muotoiluteollisuuden (esimerkiksi huonekalu-, lasi ja keramiikka-, tekstiili-, vaatetus-, nahka- ja kenkäteollisuuden) suunnittelijoina. Eläkkeet olivat monilla jääneet pieniksi ja vaikka tekemisen palo ei olisi ollut lähelläkään loppuaan, tilaisuuksia ja tiloja tekemiselle puuttui. Asunnot, joissa tekijät elelivät, eivät aina mahdollistaneet oman taiteen tekemistä.

Noihin aikoihin oli myös julkisuudessa esillä onnistuneita esimerkkejä kansalaisten omaehtoisista hankkeista taloiksi, joiden suunnittelussa, rakentamisessa ja elämässä painotettiin tiettyjen ryhmien tarpeita. Oli muun muassa musiikkialan ammattilaisille rakennettu Jallukka-talo Jätkäsaaressa ja ruotsalaisten esikuvien mukaan toteutettu senioritalo Loppukiri Arabianrannassa.

TEXOssa idea sai heti vastakaikua, ja maaliskuussa 2012 Ulla-Maija Vikman esitteli TEXOn terveiset Ornamon kevätkokouksessa. Ajatus sai suosiota, sitä kannatettiin yleisesti, mutta kokous totesi, ettei Ornamolla sen hetkisessä tilanteessa ollut resursseja ryhtyä hanketta toteuttamaan. Maailman muotoilujärjestö ICSID (sittemmin WDO) oli nimittäin julkistanut Singaporen kokouksessaan marraskuussa 2009 myöntäneensä Helsingille lähikuntineen juuri vuodeksi 2012 maailman muotoilupääkaupunki -statuksen (World Design Capital). Se on merkittävä tunnustus, joka vaati mittavine tapahtumineen luonnollisesti myös

ornamolaisilta täyden panoksen. Helsingin hakemus oli voittanut kilvassa yhteensä 46 kaupungin hakemukset 27 maasta. Finaalivaiheessa Helsinki kilpaili joka toinen vuosi myönnettävästä tunnustuksesta maailmanluokan muotoilukaupunkina tunnetun Hollannin Eindhovenin kanssa. Helsingistä tuli kolmas World Design Capital Italian Torinon (2008) ja Etelä-Korean Soulin (2010) jälkeen.

SYYSKUUSSA 2012, designpääkaupunkivuoden lähestyessä loppuaan Ulla-Maija Vikman kyseli Ornamon toimistossa, onko senioritalohanke haudattu kokonaan, vai kuuluuko sille jotain.

– Sanoivat, että ala sinä vetää hanketta, Vikman kertoo. – En osaa, vastasin. Ei mekään, sanottiin.

Jokseenkin saman tien Ulla-Maija Vikman löysi itsensä Ornamon senioritalohankkeen käynnistäjänä. Hän sai toiminnanjohtaja Salla Heinäseltä valtuudet ryhtyä valmistelutyöhön, aivan ensimmäiseksi hakemaan Suomen Kulttuurirahastolta apurahaa suunnittelun aloittamiseen. Vielä vuonna 2012 sitä ei saatu, mutta seuraavana vuonna onnisti.

Ulla-Maija Vikman aloitti työn omien sanojensa mukaan opettelemalla. Hän tutki lähteitä, penkoi asiakirjoja, luki kirjallisuutta ja otti arkailematta yhteyttä asiantuntijoihin ja päättäjiin. Lokakuussa 2012 hän tapasi Vanhustyön keskusliitossa arkkitehti Kirsti Pesolan, esteettömyysasiantuntijan, jonka kirjoittamia ja toimittamia alan julkaisuja hän sai käyttöönsä. Hankesuunnitelma alkoi hahmottua. Alun perin ajatus rahoituspohjaksi oli malli asumisoikeusasunnoista. Se muuttui matkan varrella.

Marraskuun puolivälissä Ulla-Maija Vikman tapasi erään ystävänsä taidenäyttelyn avajaisissa Helsingin asemakaavapäällikkö Olavi Veltheimin, joka myös oli juhlakalutaiteilijan ystävä. Puheeksi tuli muhimassa oleva senioritalohanke. Veltheim kiinnostui ja kehotti lähettämään hankesuunnitelman nähtäväksi. Asia nytkähti eteenpäin.

Samoihin aikoihin hankkeesta kiinnostui Espoon kaupunkisuunnitteluvirastosta vuorotteluvapaalle jäänyt kaupunkikuva-arkkitehti Anne Nurmio – Vikmanille ennestään tuttu hänkin – ja ilmoittautui vapaaehtoiseksi työryhmään oman vapaansa ajaksi.

– Oli paljon tapaamisia, Ulla-Maija Vikman kertoo vuodenvaihteen 2012–2013 tunnelmista.

Helmikuun alussa 2013 hän soitti Helsingin kaupungin asuntotuotantotoimistoon ATT:hen ja sopi tapaamisesta.

Tuula Paalimäki Ars Longan rakennustyömaalla.

SAMAAN AIKAAN TOISAALLA. Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiön asiamies, arkkitehti Tuula Paalimäki painiskeli samanlaisten asioiden parissa. Työtiloja ammattilaisille vuokraavan säätiön vastaavana hän tiesi, että oli vanhenevia taiteilijoita, jotka eivät välttämättä enää pitkään tarvitsisi ateljeita – monet niistä olivat asuntojen yhteydessä. Nuorempia tarvitsijoita oli paljon, mutta mikä neuvoksi niiden kohdalla, joiden elämä oli sidottu työtilaan? Senioriasuntoja tarvittaisiin.

Kokeneena tilojen hankkijana Tuula Paalimäki otti yhteyttä kiinteistöviraston tonttiosaston päällikköön kysyäkseen, löytyisikö tonttia taiteilijoiden senioritalolle, Ateljeesäätiöllä saattaisi olla valmiudet sellaisen rakentamiseen. Virkamiehet, joilla oli pöydällä ornamolaisten hanke, esittivät: yhdistäkää hakemuksenne! Sikäli todella järkevä ehdotus, että ornamolaisilla ei ollut mitään takeita mahdollisesta rahoituksesta, mutta heillä oli luovaa suunnittelupääomaa ja palava into. Ateljeesäätiöllä oli kokemusta hankkeiden rahoittamisesta ja myös asiakkaita, joista monen ura sivusi läheltä taideteollisuutta ja -käsityötä. Aikoinaan kuvataiteita ja taideteollisuusaloja jopa opiskeltiin ”vierekkäin” samassa Ateneumin rakennuksessa ennen molempien opinahjojen muuttumista korkeakouluiksi.

Tässä kohtaa voisi – vaikka vain kuriositeettina – palata hetkeksi 1870-luvulle, jolloin Helsingin yliopiston estetiikan ja uudemman kirjallisuuden professori, valtiopäivämies ja monialainen vaikuttaja Carl Gustaf Estlander (1834–1910) teki aloitteen kuvataiteen ja taideteollisuuden korkeinta koulutusta antavan opinahjon perustamisesta. Vuonna 1887 valmistui Suomen Taideyhdistyksen ja Taideteollisuusyhdistyksen yhteinen hanke, Ateneumin talo, jossa molempien alojen koulutus käynnistyi silloisilla nimillä Taideyhdistyksen piirustuskoulu ja Taideteollisuuskeskuskoulu.

Siitä pitäen – sittemmin Taideakatemian koulu-nimellä (nyk. vuodesta 2013 Taideyliopiston kuvataideakatemia) tunnetun kuvataiteen korkeinta opetusta antavan koulun opiskelijat – ja Taideteollisen oppilaitoksen, myöhemmin korkeakoulun (nyk. vuodesta 2012 Aalto-yliopiston taiteen ja suunnittelun korkeakoulu ARTSin) opiskelijat tutustuivat luontevasti toisiinsa. Yhteistyöprojektejakin syntyi. Vain käytävä erotti koulut toisistaan yli sadan vuoden ajan. Kontakteja ja verkostoja solmittiin sekä kahvi- ja tupakkatauoilla yhteisellä käytävällä että myös yhteisissä opintotiloissa, muun muassa elävän mallin piirustuksen merkeissä.

Tuula Paalimäki soitti Ulla-Maija Vikmanille helmikuun lopulla 2013 ja kertoi kiinteistöviraston ehdotuksesta yhdistää hankkeet. Naiset tapasivat Ateljeesäätiön tiloissa helmikuun 27. päivä ja palaveroivat keskenään. Tiedettiin, että Olavi Veltheim halusi tukea yhteistä senioritalohanketta, se oli molemmille signaali, että näillä eväillä hanke lähtisi liikkeelle. Onnekas ”pakkokihlaus” sai sinetin.

Asia eteni jouhevasti myös siksi, että Ulla-Maija Vikman ja Tuula Paalimäki tunsivat toisensa jo entuudestaan. Vikman oli ollut jo vuosia Ateljeesäätiön työhuonevuokralainen valmistaessaan suurikokoisia ja -töisiä taidetekstiilejään. Yhteistyö oli luontevaa ja helppoa. ■

2

Tuumasta toimeen

Senioritaloilta arkkitehtitoimistossa 28.09.2016. Arkkitehti Kristiina Hannunkari esittelee luonnoksia työryhmälle. Vasemmalta Erkki Stenius, Ilona Rista, Sirpa Rahtu, ja Anneli Remes

KUN YHTEINEN IDEA NÄIN oli saanut tuulta purjeisiin, Ulla-Maija Vikman ryhtyi kokoamaan ornamolaisten keskuudesta senioritalotyöryhmää, joka osaltaan toimisi yhteistyössä ateljeesäätiöläisten kanssa. Hän kyseli Ornamon lehdessä numero 1/2013 kiinnostusta hankkeeseen otsikolla: ”Kaikki me vanhenemme – Senioritalo ornamolaisille”. Hankkeesta innostuneista rakentui Ornamon senioritalotyöryhmä, jonka alkuperäisiä jäseniä olivat teollinen muotoilija Jussi Ahola, sisustusarkkitehti Päivi Bergroth, toimittaja, vaatesuunnittelija Pirkko Vekkeli, tekstiilitaiteilija Ulla-Maija Vikman, sisustusarkkitehti Kirsti Porttinen sekä arkkitehti Anne Nurmio. Ryhmän itseoikeutettuna vetäjänä toimi hankkeen primus motor Ulla-Maija Vikman.

Ornamon senioritalotyöryhmän ensimmäinen kokous järjestettiin 25. maaliskuuta 2013. Kokouksessa aloitettiin suuntaviivojen vetäminen: puhuttiin hankkeen tavoitteista ja jopa tonttivaihtoehdoista. Vilkas keskustelu kävi aiheissa asukaslähtöinen suunnittelu ja yhteisöllinen elämä tulevassa talossa. Haaveiltiin erillisistä ja yhteisistä työtiloista – ja muuten vain mukavista tiloista, joissa yhteisyys voisi kukkia ja ylläpitää seniorien vireyttä. Joku mainitsi uima-altaan. Se jäi maininnaksi, tai oikeammin muuttui keskustelun tuoksinassa kuntosaliksi.

Ymmärrettiin realiteetit, rahoitustahan ei ollut killinkiäkään kasassa. Toki realiteettien ei kaikilta osin annettu vielä tuossa vaiheessa häiritä riemukasta ideointia, jollainen on tiettävästi kaiken tuloksellisen toiminnan alku ja juuri. Päädyttiin hakemaan Ornamon Kipinäraha -apurahaa pilottihankkeelle yhteisöllisen senioritalon rakennuttamiseksi. Merkittäville muotoiluhankkeille nimetty apuraha saatiin. Kipinärahan turvin hankkeen edistäminen jatkui. Osa työryhmää pääsi muun muassa tutustumis- ja ideoidenkeruumatkalle Tukholmaan, jossa tiedettiin olevan hyvin toimivia yhteisöllisiä senioritaloja.

Alkukesästä 2013 Ulla-Maija Vikman oli lähestynyt myös Aalto ARTSin dekaania Helena Hyvöstä, professoreita Tuuli Mattelmäkeä ja Pekka Korvenmaata sekä Aallon arkkitehtuurin laitoksen johtajaa Antti Ahlavaa kysellen kiinnostusta yhteistyöhön esimerkiksi tutkimuksen merkeissä. Nämä yhteydenotot poikivatkin henkistä ja kollegiaalista tukea. Konkreettista asiantuntija-apua löytyi yliopistolehtori, sisustusarkkitehti Antti Pirisen muodossa. Noihin aikoihin, kesällä 2013, Pirinen valmisteli asumisen ja rakentamisen problematiikkaa käyttäjälähtöisyyden näkökulmasta käsittelevää väitöskirjaansa Aalto-yliopistoon. Hän väitteli taiteen tohtoriksi vuonna 2014.

Ulla-Maija Vikmanin otettua yhteyttä myös Antti Pirinen kiinnostui ornamolaisten hankkeesta, olihan hän itsekin Taideteollisen korkeakoulun kasvatti, ja aihe oli lähellä hänen tutkimuskohdettaan. Hän oli tutustunut myös Aktiiviset Seniorit ry:n ideoimiin ja käynnistämiin senioritalohankkeisiin, joista ensimmäinen, Loppukiri valmistui Helsingin Arabianrantaan vuonna 2006.

Pirinen antoi arvokkaita neuvoja muun muassa apurahojen hakemiseen ja hankesuunnitelman hiomiseen.

– Alku oli aika tuskaa, Antti Pirinen kertoo. – Ulla-Maija teki valtavasti töitä etsiessään rahoitusmahdollisuuksia jo konseptin ja idean kehittelyyn. Autoin siinä ja sain tietysti tietoa ja kokemusta myös omia tutkimuksiani varten siitä,

Työryhmän palaveri. Pöydän päässä Päivi Bergroth, hänestä vasemmalle ja kasvot kohti kameraa Erkki Stenius, pöydän toisella puolella Jaakko Rönkkö ja Ulla-Maija Vikman, päädyssä Johanna Rajamäki. Kuva Antti Pirinen

miten vaikeaa ”tavallisen kansalaisen” on viedä tällaista hanketta eteenpäin. Ratkaisevia tekijöitä onnistumisessa olivat Ateljeesäätiön mukaan tulo ja kaupungin tonttiosaston suopeus.

HANKESUUNNITELMASSA PAINOTETTIIN, että vaikka kyse oli konkreettisesti senioritalon aikaansaamisesta ikääntyville muotoilijoille ja taiteilijoille, se oli myös pioneerihanke uudentyyppisen toimintakonseptin luomiseksi. Haluttiin sekä tutkia että käytännössä toteuttaa monistettavissa oleva malli myöhempiin tarpeisiin. Puhtaaksi kirjatusta suunnitelmasta kävi ilmi, että työ aloitetaan kartoittamalla ensin rajatun kohderyhmän (tässä tapauksessa taideteollisuusalan) senioriasumisen tarve, lähestymällä sitten mahdollisia yhteistyökumppaneita,

rakennuttajia ja tontinluovuttajia sekä paneutumalla tilaohjelmaan ja aikatauluttamalla hankkeen eteneminen sekä seuraamalla sen toteutumista.

Tässä nimenomaisessa tapauksessa tärkeänä pidettiin asuntojen lisäksi yhteisten tilojen funktiota: yhteisruokailun ja muun yhdessä oleskelun, saunomisen, vaatehuollon (pesula) toimisto- ja kuntoilutilojen yms. lisäksi mahdollisten työskentely- ja studiotilojen aikaansaamista. Haettiin joustavia tilaratkaisuja, joihin tulevat asukkaat voisivat vaikuttaa. Omana kappaleenaan hankesuunnitelmassa oli seuraava osio:

”**Design osaksi senioriasumista**
Tavoitteena on malliesimerkki muotoilun ja arkkitehtuurin yhteistyöstä laadukkaan, esteettömän asuinympäristön kehittämisessä. [- - -] Muotoilun avulla pyritään helpottamaan ja rikastuttamaan asukkaiden jokapäiväistä elämää.

[- - -] Suunnittelualan ammattilaiset ovat harjaantuneet havainnoimaan ja tarkkailemaan ympäristöä kriittisesti ja ideoiden. Senioritalon asukkaina heistä tulee senioriasumisen omakohtaisia asiantuntijoita. He ovat motivoituneita vaikuttamaan luovalla ja konkreettisella tavalla. Tätä kapasiteettia hyödynnetään talon suunnittelussa ja toiminnassa.”

Työryhmä sai asiantuntija-apua Antti Piriseltä. Kuva Päivi Bergroth

Myöhemmin Antti Pirisen rooli muuttui hänen omien sanojensa mukaan ”ulkopuoliseksi akateemiseksi tarkkailijaksi”. Hän jatkoi hankkeen seuraamista ja osallistui sen edistyessä pyynnöstä myös alustajana hanketta kehittämään järjestettyihin työpajoihin.

– Olen ylipäänsä työssäni tarkastellut tätä samaa problematiikkaa eri näkökulmista, tuntui luontevalta olla mukana, Antti Pirinen sanoo.

Nykyään hän työskentelee Aalto-yliopistossa vanhempana yliopistolehtorina, joka toimii luennoitsijana ja tutkijana ”tilasuunnittelun ja palvelusuunnittelun leikkauspisteessä”, kuten

hän ilmaisee asian yliopiston nettisivuilla: ”Tutkimusintresseihini kuuluvat ihmiskeskeinen suunnittelu, osallistava ja yhteistyöhön perustuva suunnittelu (sisätilojen) ja rakennetun ympäristön kontekstissa; asumiskonseptit, asukasvetoinen asuinrakentaminen sekä asuntojen ja asumisen kriittinen tutkimus; palvelusuunnittelun ja tilasuunnittelun välinen suhde; julkisen sektorin nousevia suunnittelutoimintoja; sekä suunnittelun rooli hallinnossa.”

– Olemme projekteissamme käyttäneet sumeilematta hyväksi tätä Ars Longa -keissiä, hän sanoo virnistäen ja tarkentaa sitten, että kyseessä on erityisesti arkkitehtuurin opiskelijoiden käyttäjälähtöisen asumistutkimuksen kurssi.

Vakavoituen hän lisää:

– Olen hyötynyt paljon siitä, että pääsin paneutumaan syvällisesti tällaiseen projektiin. Olen siinä kokenut yhteyttä myös ammatillisiin juuriini.

Eeva Mäkinen, Ornamon senioritaloyhdistyksen nykyinen puheenjohtaja. Kuva Päivi Bergroth

Helmikuussa 2023 – vuosikymmen hankkeen käynnistymisestä – kun Ars Longa -talossa jo asuttiin, Ornamon senioritaloyhdistys järjesti Arkkitehtuurin ja muotoilun päivillä kaikille avoimen ja verkkoon striimatun seminaarin ”Taiteilijatalo Ars Longa – yhteissuunnittelulla parempaan asumiseen”. Antti Pirinen esitteli seminaarissa oman tutkimuksensa tuloksia, ja paneelikeskustelussa avattiin yhdessä talon lähtökohtia, kokemuksia hankkeesta sekä yhteisöllisen senioriasumisen näkymiä.

Arkkitehtuurin ja muotoilun päivät järjestettiin tuolloin Alvar Aallon syntymän 125-vuotisjuhlavuoden merkeissä. Aallon syntymäpäivä 3.2. on sisäministeriön suosittama liputuspäivä, jolla juhlistetaan Alvar ja Aino Aaltoa sekä suomalaista arkkitehtuuria ja muotoilua.

JUHANNUKSEN ALLA 2013, kesäkuun 19. päivä, Ornamon senioritalotyöryhmän edustajat Ulla-Maija Vikmanin johdolla sekä Tuula Paalimäki tapasivat kaupunkisuunnitteluviraston ja kiinteistöviraston virkamiehiä, jotka neuvoivat tontinhakuprosessissa. Ilmeni, että seuraava kaupungin tonttihaku järjestettäisiin keväällä 2014. Virkamiehet myös esittelivät mahdollisia hakuun tulevia tontteja ja vinkkasivat, että senioritalolle voisi sopia tontti kehittyvästä Kalasatamasta. Alueelle oli suunniteltu muutakin yhteisöllistä- ja ryhmärakentamista.

Kalasataman rakentaminen Sörnäistenniemelle oli käynnistynyt 2010-luvun alussa. Redin – joka nykyään tunnetaan Kalasataman keskuksena – rakentaminen alkoi vuonna 2015. Alueen maamerkeiksi kohonneista tornitaloista ensimmäinen, Majakka nimeltään, valmistui puolestaan 2019.

Alue tuntui houkuttelevalta; se oli hyvien kulkuyhteyksien päässä lähellä keskustaa. Kalasatamasta odotettiin vilkasta, elinvoimaista uutta aluetta, mikä tuntui hyvältä. Muotoilijoita ja taiteilijoita, jotka usein säilyttävät vireytensä ja työkykynsä korkeaan ikään asti, ei haluttu säilöä nukkuviin lähiöihin kauas kaupungin kulttuurivirikkeistä.

Päädyttiin siis hakemaan tonttia Kalasatamasta. Ympäristöministeriössä heinäkuun lopulla 2013 käydyssä neuvottelussa selvisi, että kun tontti on saatu, osarahoitus todennäköisesti järjestyy Aran kautta. Silloinen Ara, nykyinen Varke eli Valtion tukeman asuntorahoituksen keskus on ympäristöministeriön osa, joka määrittelee pitkälti tukemiensa rakennuskohteiden säännöksiä, vuokratasoa ja asukaskriteereitä. Tässä tekstissä käytetään jatkossa nimeä Ara, koska sen nimisenä instanssi toimi koko hankkeen etenemisen ja valmistumisen ajan.

ELOKUUN LOPULLA 2013 toteutui Ornamon senioritaloryhmäläisten ekskursio Tukholmaan, tarkoituksena tutustua sikäläisiin senioritaloihin Färdknäppeniin ja Sockenstuganiin. Niiden esikuvan mukaan on rakennettu Aktiiviset Seniorit ry:n helsinkiläiset hankkeet eli yhteisölliset Loppukiri-senioritalo Arabianrannassa ja Kotisatama Kalasatamassa. Myös Arabianrannan taloon käytiin myöhemmin tutustumassa.

Färdknäppen Tukholman Södermalmissa on ”tarkoitettu ihmisille, jotka ovat kulkeneet pitkän matkan ja haluavat elää yhteisössä muiden kanssa”, kuten sen esittelytekstissä kerrotaan. Asukkaat ovat sen ikäisiä, että heillä ei ole enää kotona asuvia lapsia. Vuonna 1993 rakennetussa talossa on 43 vuokra-asuntoa ja

Tukholman ekskursiolaisia emäntineen Färdknäppenin oleskelutiloissa, vasemmalta: Ulla-Maija Vikman, Jussi Ahola, Päivi Bergroth ja Anne Nurmio. Sockenstuganin sisäänkäynti ja keittiön värit sekä Färdknäppenin pyörävaja. Kuvat Pirkko Vekkeli

yhteisiä tiloja, kuten kirjasto/olohuone, sauna, työpajoja, liikuntahuone, kattoterassi ja kerrostalon pihalla pieni puutarha. Asukkaat valmistavat ryhmissä itse ruokansa ja hoitavat talon siivouksen – aivan kuten suomalaisessa Loppukiritalossakin. On myös erilaisia harrastusryhmiä. Näillä toimilla on tarkoitus luoda yhteisöllisyyttä ja kodin tuntua.

Ornamon senioritaloryhmäläiset ihastuivat talon henkeen, lämmöllä sisustettuihin tiloihin ja upeaan sijaintiin Tukholman keskustassa. Erityisesti lähes ravintolakeittiön tasoiset ruoanlaittotilat sekä kattoterassin – yhteishoidossa oleva – mehiläispönttö saivat aplodit. Monista asioista saatiin potkua omaan ideointiin, esimerkiksi yhteiset työpajat niin tekstiili- kuin puutyökaluineen innostivat. Todettiin kuitenkin, etteivät yhteinen ruuanlaitto ja siivous ehkä olisi juuri niitä asioita, joita omassa hankkeessa lähdettäisiin edistämään. Yhteisöllisyyttä arveltiin syntyvän pikemmin sen myötä, että tulevilla asukkailla olisi yhteinen ammatillinen tausta tai ainakin läheiset vuosikymmenten takaiset ammatilliset siteet.

Sockenstugan puolestaan ilmoittautuu asuinyhteisöksi ”elämän toiselle puoliskolle”, yli nelikymppisille. Asuntoja, perheasunnoista yksiöihin, on 47 ja asukkaat 52-vuotiaasta 98-vuotiaaseen toimivat yhteisönä, kuten Färdknäppenin ja Loppukirinkin asukkaat: valmistavat ruokansa ja siivoavat vuorottelevissa työryhmissä. Sockenstugan on upean ison puutarhapihan keskelle vuonna 1947 rakennettu kahden kolmikerroksisen talon kokonaisuus. Taloja yhdistää 1990-luvun lopussa rakennettu matala välitalo. Väliosassa ovat yhteisön moderni keittiö sekä ruokailu- ja oleskelutilat. Laaja piha-alue hyötypuutarhoineen ja kukkivine kasveineen innostivat ornamolaisia ideoimaan omaan tulevaan taloonsa mahdollisuuksia jonkinasteiseen ”viljelyyn” yhteisissä tiloissaan. Sockenstugan toki sijaitsee Suur-Tukholman eteläisessä, pientalovaltaisessa esikaupungissa Kärrtorpissa metromatkan päässä, joten puutarha on sen mukainen.

Ornamon senioritaloryhmäläisille oli vasta hahmottumassa, mistä osasta Helsinkiä tonttia ryhdyttäisiin haaveilemaan, mutta keskustan läheisyys kangasteli monen mielessä. Siksi – niin ihastuttavalta kuin Sockenstuganin idylli vaikuttikin – Färdknäppenin esimerkki tuntui monesta läheisimmältä.

TALOHANKKEESTA JÄRJESTETTIIN tiedotustilaisuus ornamolaisille vuoden 2013 marraskuun lopulla. Hanketta esiteltiin kahden luennon avulla ja lisää kiinnostuneita kutsuttiin jälleen mukaan suunnittelutyöryhmiin. Enää Ornamon

piirissä ei ollut epäilyksiä talohankkeen toteutumisesta, sen verran takeita oli saatu niin viranomaisten kuin yhteistyötahojenkin osalta. Pienestä, muutaman muotoilijan ja taiteilijan istuttamasta idusta oli kasvamassa todellisuutta. Asiat etenivät kuitenkin vielä hitaasti. Keväällä 2014 käytiin jatkoneuvotteluja kiinteistöviraston ja kaupungin asemakaavaosaston virkamiesten kanssa.

Lopulta, 25. elokuuta 2014 Helsingin kaupungin kaupunginhallitus varasi Kalastamasta tontin 1062911 Ornamon senioritaloyhdistykselle ja Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiölle taidepainotteisen senioritalon rakentamista varten.

Tuula Paalimäki kertoo, että heidät kutsuttiin virastoon ja sanottiin, että tässä on teille tontti.

– Kävimme Kappelissa skoolaamassa Ulla-Maijan kanssa ja Päivi Bergrothin kanssa.

Päivi Bergroth kertoo puolestaan, että virastosta ulos Kasarmikadulle astuessa polvet lähes tutisivat innostuksesta ja hämmästyksestä: hei, meillä on tontti! Eikä rahoituksesta kysytty…

Monia mutkia oli kuitenkin matkassa. Vaikka elettiin vielä nollakorkoaikaa, ja Ateljeesäätiö oli vakavarainen, ornamolaisten tuskainen taival rahoituksen etsimisessä jatkui. Tuula Paalimäki kävi Ornamon senioritalotyöryhmän jäsenten Ulla-Maija Vikmanin ja Päivi Bergrothin kanssa ”erilaisissa instansseissa” – usein turhauttavasti – esittelemässä hanketta rahoituksen toivossa. Apunaan heillä oli Tuulan miehen arkkitehti Eric Pollockin opiskelijoillaan teettämä ensimmäinen luonnos mahdollisesta talosta.

Marraskuun 10. päivä järjestettiin Ornamon toimistossa tapaaminen senioritalosta kiinnostuneille. Kymmenkunta ornamolaista tuli työryhmän lisäksi paikalle, ja keskustelu kävi taas vilkkaana. Tapaamisen puheenjohtajana toimi Päivi Bergroth. Ulla-Maija Vikman kertoi, miten senioritalotyöryhmä oli vienyt hanketta eteenpäin Kipinä-rahan turvin sekä käynnistyneestä yhteistyöstä Ateljeesäätiön kanssa, tonttineuvotteluista ja Kalasataman tontin varmistumisesta. Läsnäolijoille valotettiin myös rahoitushakuja kehittämistyöhön ja yhteistyötä Aalto-yliopiston tutkijoiden kanssa. Mainittiin, että keväällä 2015 oli tarkoitus järjestää asiasta kiinnostuneiden kanssa työpajoja, joissa ideoitaisiin yksityiskohtaisemmin tulevan talon toimintoja ja tilaratkaisuja.

”Tavoitteena ei ole pelkästään talo, vaan hyvä yhteisöllinen tapa asua. Ajatellaan, että jokaisen koti jakaantuu talossa sen eri osiin *– omiin yksityisiin ja monipuolisiin yhteistiloihin, joista pyritään suunnittelemaan monikäyttöisiä. Yksityinen asuintila voi silloin olla tavallista pienempi eikä tule kohtuuttoman kalliiksi.”
(Tapaamisen 10.11.2014 muistio)

Tuula Paalimäki selvitti tapaamisessa rakennushankkeen senhetkistä vaihetta, mahdollisia rahoitusvaihtoehtoja ja tarkoitusta perustaa kiinteistöyhtiö, jolle haetaan Aran yleishyödylliseksi nimeämistä, koska se auttaa rahoitus- ja kehittämishankkeen etenemistä. Todettiin, että Aran valtion takaaman korkotukilainan lisäksi rakennuskustannuksista viiden prosentin tulee olla omarahoitteista. Siihen haetaan pankkilainaa. Kilpailutetaan ja valitaan arkkitehti, ja tontille rakennetaan vuokratalo, noin 3000 kerrosneliötä ja noin 46 asuntoa. Rakentamisen katsottiin voitavan aloittaa vuoden 2017 lopulla.

Paikalla olivat myös sisustusarkkitehti Mika Karkulahti kertomassa kokemuksiaan asukaslähtöisen suunnittelun työpajoista sekä toimitusjohtaja Kimmo Rönkä Setlementtiasunnot Oy:stä. Hän kertoi kokemuksista korttelitason yhteistyöstä. Tallbergin puistotien alkupäähän, saman Viehe-korttelin pohjoispäähän, oli nimittäin tulossa Alkuasunnot Oy:n rakennuttamia nuorisoasuntoja 18–29-vuotiaille ja korttelin keskelle Setlementtiasunnot Oy:n asuntoja DIAK Ammattikorkeakoulun opiskelijoille – ja nämä talot tulevat olemaan seinäkkäin muotoilijoiden ja taiteilijoiden senioritalon kanssa.

Keskustelua käytiin mahdollisesta yhteistyöstä myös tulevien naapurien kanssa. Ideoitiin, että osa yhteistiloista voisi olla koko korttelin asukkaiden käytössä. Esimerkiksi liikuntatilat voisivat olla yhteiset. Kimmo Rönkä painotti, että Setlementtiasuntojen taloissa toimii asukkaita aktivoimassa yhteisökoordinaattori, jonka palkkaaminen maksaa asukkaille yhden euron neliötä kohti kuukaudessa.

Yhteisiä suunnittelusessioita päätettiin jatkaa eri talonrakennuttajien kesken. Yksi palavereista pidettiin Jätkäsaareen vuonna 2013 valmistuneessa Maltatalossa, jossa Tuula Paalimäki perheineen asuu. Samalla tutustuttiin Koti kaupungissa ry – Hem i stan rf -yhteisön ryhmärakentamisperiaatteella rakennuttamaan, omistusasunnoista koostuvaan taloon. Tässäkin talossa asukkaat olivat alusta lähtien mukana suunnittelemassa tiloja ja yhteisöllistä toimintaa.

Myös DIAK Ammattikorkeakoulun Helsingin Kampuksella Kalasatamassa kokoonnuttiin Viehe-korttelitapaamisten nimen saaneeseen palaveriin, jossa perehdyttiin Fiksu Kalasatama -hankkeen toimintaan ja palvelujen esittelyyn.

Ilmassa oli paljon toiveita eri ikäisten ja eri viitekehyksiin kuuluvien ihmisten yhteisöllisen asumisen mahdollisuuksista. Miten lopulta kävi, siihen palataan tämän tekstin loppupuolella, arvioissa, joiden tekeminen, kirjaaminen ja johtopäätöksiin päätyminen on yhä osa Ars Longa -hanketta. ■

3

Hei, me rakennetaan

Ars Longan rakennustyömaa 26.4.2019. Kuva Tuula Paalimäki

VUODEN 2014 PÄÄTTEEKSI, 15.12.2014 allekirjoitettiin Kiinteistöyhtiö Ars Longa Oy:n perustamisasiakirjat.

Tontti oli saatu, rahoituksen järjestyminen lupaavalla tolalla. Oli aika lyödä sinetti hakkeen konkretialle. Ateljeesäätiön tiloissa Lemuntiellä järjestetyssä kokouksessa olivat läsnä perustamiseen valtuutetut henkilöt Ulla-Maija Vikman ja Päivi Bergroth Ornamon senioritaloyhdistyksestä sekä Tuula Paalimäki ja Tero Konttinen Ateljeesäätiöstä. Kokouksen pöytäkirjaan merkittiin: ”Päätettiin perustaa yleishyödyllinen kiinteistöyhtiö vuokra-asuntojen rakennuttamiseksi ja hallinnoimiseksi, ja allekirjoitettiin perustamissopimus.”

Kiinteistöyhtiö Ars Longa sai Y-tunnuksen 2671897–7. Osakkaat olivat Ornamon senioritaloyhdistys ja Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiö kumpikin 50 prosentin osuudella. Yhtiön toimitusjohtajaksi ja hallituksen sihteeriksi merkittiin Tuula Paalimäki, hallituksen puheenjohtajaksi Ulla-Maija Vikman ja jäseniksi sisustusarkkitehti Päivi Bergroth Ornamon senioritaloyhdistyksestä sekä Suomen Taiteilijaseuran Ateljeesäätiön edustajat: Asuntosäätiön entinen toimitusjohtaja, varatuomari, rakennusneuvos Anja Mäkeläinen Senaattikiinteistöissä toiminut arkkitehti Marjatta Erwe.

Seuraavan vuoden 2015 helmikuussa kiinteistöyhtiölle avattiin pankkitili Nordea Yrityspankissa ja ryhdyttiin neuvottelemaan rakentamiseen tarvittavasta omarahoitusosuudesta.

TULEVAN TALON SUUNNITTELU käynnistyi rakennuttajien ja myös mahdollisten tulevien asukkaiden kesken uudella innolla. Perustettiin Vieheen projektiryhmä ja ryhdyttiin järjestämään Vieheen konseptikehitystyöpajoja.

Toukokuun lopulla järjestettiin S-asuntojen tiloissa Viehe-ryhmäntapaaminen, jossa palvelumuotoilijan valmistelema, kolmeen työryhmään jakautunut workshop ideoi koko korttelille yhteisten tilojen toimintoja. Kesäkuussa Ornamon senioritaloyhdistyksen hallitus käsitteli asiaa eräänlaisena pienoistyöpajana Viehe-workshopin tulosten perusteella. Viehe-korttelikokouksia jatkettiin kesän ja syksyn kuluessa tihenevässä aikataulussa. Tuli todetuksi muun muassa suunnittelun ja rakentamisen kannalta tärkeä seikka, että Aran vaatimusten mukaan talon kokonaisneliöiden suhde asuinneliöihin ei saa olla suurempi kuin 1,55.

LOKAKUUN 20. PÄIVÄNÄ 2015 Viehe-korttelin toteutusryhmä kokoontui valitsemaan työn toteuttamiseen haastateltavia arkkitehtitoimistoja, yhteensä neljää. Vuoden päätteeksi, joulukuun 12. haastateltiin tarjouspyyntöjen pohjaksi kolmea toimistoa: Hannu Jaakkola, Hannunkari-Mäkipaja sekä Hedman-Matomäki.

Yksi keskeisistä Ornamon senioritaloryhmän aktiiveista on ollut sen johtoryhmään alusta asti kuulunut sisustusarkkitehti Päivi Bergroth. Hän valottaa kriteerejä, joilla valittavaa arkkitehtitoimistoa ryhdyttiin aikoinaan kampaamaan esiin tarjokkaiden joukosta.

– Piti tietysti olla osaamista ja kokemusta. Arkkitehdit kävivät esittäytymässä ja kuulimme heitä osaamisestaan. Oli myös oleellista, että sama arkkitehti hoitaisi työn kaikkien kolmen Hermannin Rantatien varrella olevan tontin ja niiden toisiinsa kiinnittyvien talojen osalta. Sehän oli vaativaa, koska tulevien asukkaiden kirjo oli suuri ja yhteisöllinen asuminen edellytti erilaisia ratkaisuja kuin normaalisti.

Etsittiin siis kokeneen ja osaavan tekijän lisäksi joustavaa ja näkemyksellistä arkkitehtia, joka ymmärtäisi myös rakennuttajien tarpeen osallistua suunnitteluun. Monet arkkitehdit ovat toki tottuneita Aran rajoittaviin säännöksiin ja muihin realiteetteihin, mutta ei ole itsestään selvää hyväksyä monenlaisten tulevien asukkaiden ehdotuksia, jotka näille ovat tärkeitä, varsinkaan näissä Aran rajoissa.

– Näkemystä ja junailukykyä, Päivi Bergroth kiteyttää yhden kriteereistä.

ENNEN ARKKITEHTIEN HAASTATTELUA senioritalotyöryhmä oli järjestänyt Ornamon toimistossa perinpohjainen Ars Longa -workshopin 24.11.2015. Moderaattoriksi oli kutsuttu Ilona Törmikoski, ja osallistumiskutsu oli käynyt muun muassa Ornamon lehdessä ja sähköisessä tiedotteessa sekä henkilökohtaisesti niille, jotka olivat aiemmin ilmoittaneet kiinnostuksensa hankkeesta. Kuvataiteilijoita kutsuttiin Ateljeesäätiön kautta, muun muassa silloiset vuokralaiset: ”Tule suunnittelemaan unelmiesi senioritaloa. Millaisessa kodissa haluaisit viettää eläkevuosiasi?”

Workshopiin osallistui yhteensä 17 ilmoittautunutta. Heille oli lähetetty etukäteen sähköpostina kysely, jolla kartoitettiin asuin- ja yhteistiloihin liittyviä toiveita. Vastauksia saatiin yhdeksän. Toivotuimmaksi asunnon kooksi osoittautui 55m2, toiseksi toivotuimmaksi 70m2 ja

Julkisivun väritys alkaa hahmottua. Kuva Tuula Paalimäki

kolmanneksi 45m2. Kukaan ei toivonut 35m2 asuntoa, käytännössä yksiötä. Selvä enemmistö toivoi avointa asumistilaa, kun vaihtoehtoina olivat ”normaali” kahden huoneen huonejako tai iso tila + pieni tila + vaatehuone. Muissa kysymyksissä pyydettiin priorisoimaan toivomuksia yhteistiloista, ja vastauksia pisteyttäen saatiin taulukko, jonka mukaan ylivoimaisesti eniten toivottiin liikuntatiloja. Kattoviljely-, ateriointi- ja kahvittelumahdollisuuksia sekä tiloja maalaamiseen, piirtämiseen ja grafiikan työstämiseen toivottiin myös paljon – luonnollisesti, olihan kyseessä taiteilijatalo. Myös yhteisiä tiloja tekstiilitöihin, lehtien lukemiseen, saunomiseen, ruuan valmistukseen, näyttelyiden järjestämiseen, esitelmätilaisuuksiin, pihatoimintaan sekä puu- ja keramiikkatöihin toivottiin. Tuloksen painoarvoa vähensi toki se, että vastauksia oli rajallinen määrä. Selväksi tuli kuitenkin perusperiaate, että yhteisestä talosta todellakin toivottiin yhteisöllistä ja vireää.

Itse workshop käynnistyi alustuspuheenvuoroilla, joissa talohanke esiteltiin kertaalleen taas alusta pitäen. Sitten jakauduttiin etukäteiskysymysten virittämiin työryhmiin. Ensimmäisen ryhmän teema oli ASUNNOT. Työn tulos kiteytyi mottoon ”*Ei mitään rumaa*”. Kohderyhmää painottaen todettiin, että asunto on myös työtila, joten säilytystilaa tarvitaan myös työvälineille. Yleisesti toivottiin tilan tuntua luovaa korkeutta, asuinneliöiden muuntautuvuutta, esteettömyyttä, valoisuutta ja kauneutta.

Toinen ryhmä, teemaltaan YHTEISTILAT, kiteytti perusajatuksensa: ”*Osa asukkaan kodista on oman asunnon ulkopuolella yhteisissä tiloissa*”. Tämä ryhmä kiinnitti huomiota myös talon ulkoiseen olemukseen. Taiteilijaidentiteetin haluttiin näkyvän omaleimaisuutena julkisivussa. Haluttiin myös, että talo avautuu ulospäin, ja sinne on matala kynnys tulla piipahtamaan. Jonkinlainen – mahdollisimman muuntautuva – näyttely- ja vuorovaikutustila olisi toivottava. Terassikerroksessa suotaisiin olevan tilaa virkistys- ja viljelykäyttöön – mahdollisesti jopa mehiläishoitoon (Tukholman Färdknäppenin esikuvan mukaan!) Porrashuoneiden toivottiin muodostuvan esteettisesti kiinnostaviksi ja liikuntaan houkutteleviksi. Yhteistä työtilaa ideoitiin yksityiskohtia myöten: ”Pöytäelementeistä koottava iso työpöytä sekä perustyökaluja. Työtila mahdollistaa keraamisen, puu- ym. työskentelyn. Sen sisustus voi olla pelkistetty: vesi, sähkö, suodattava viemäri…” Myös liikuntasalia käsiteltiin perusteellisesti. Todettiin, että se voisi olla korttelin yhteinen ja mahdollisesti jopa jossain muussa talossa

Loppusuoralla ollaan. Kuva Tuula Paalimäki

kuin Ars Longassa. Sen sijaan pesulan haluttiin sijaitsevan juuri tässä talossa. Sen yhteyteen toivottiin kahviautomaattia, lehtien lukutilaa ja kirjahyllyä.

Kolmannen työryhmän teema oli ASUKASYHTEISTYÖ / YHTEISÖLLISYYS, ja kiteytynyt motto: ”*Yhteisön muodostumiselle luo pohjaa talon yhteissuunnitteluprosessi*”. Loppuraporttiinsa työryhmä kirjasi muun muassa, että Ars Longa -senioritalon yhteisö tekee loogisen laajentumisen ympäristöönsä, pohjan tälle on luonut suunnitteluprosessi. ”Me tehdään yhteisöllisesti alkutilaa. Tärkeää projektissa on empatia ja sisäinen ilmapiiri. Vaikka olisi halua olla olematta mukana yhteisöllisesti, sekin mahtuu talon ilmapiiriin. Ars Longa on suvaitsevainen ja empaattinen.” Myös tämä työryhmä korosti sitä, että talon tulee näkyä ja se tu-

lee näkymään, on helposti tunnistettava, koska siellä asuu taiteilijoita. Ryhmä toivoi talon tulevilta asukkailta myös rohkeutta vaikuttaa ympäristöönsä. ”Jos tulevaan kaupunginosaan Kalasatamaan halutaan vihreää, asia ajetaan lävitse. Talossa on näyttelytila / kirjakahvila / salonki.” Ryhmän kunnianhimoinen toive oli myös, että talosta, jonka asujaimilla on ”huikea määrä tietoa ja taitoa, kansainvälisiä verkostoja”, tulee alueen fasilitaattori, joka aktivoi alueellansa ”yleisen henkensä vuoksi”. Toivottiin jopa taidealan seniori-airbnb-vaihtoa, kansainvälistä yhteistyötä ja ”olemista siellä, missä tapahtuu”. Residenssitoiminnasta mainittiin: ”Esimerkiksi vuokrataan oma mökki. Talolla voi olla myös omat eväspaikat, kesämökit eli residenssit kotimaassa ja ulkomailla. Residensseissä jaetaan luontevasti mestari-kisälli-ajattelua.”

Komeita ja kauniita toiveita. Voisi sanoa: rohkeaa unelmointia. Sellaistakin tarvitaan – jalat maassa -ajattelun rinnalle. Sydäntä ja realismia. Tämän workshopin tuloksia käytettiin hyväksi taloa konkreettisesti suunniteltaessa.

VUOSI 2016 KÄYNNISTYI neljännen arkkitehtitoimiston haastattelulla DIAK-ammattikorkeakoulun tiloissa, paikalla edustajat kaikista kolmesta talosta. Lopulta Viehe-korttelin talokokonaisuuden suunnittelijaksi valikoitui arkkitehtitoimisto Hannunkari-Mäkipaja. Yksi tärkeä valintakriteeri oli arkkitehdilta toivottu yhteistyökyky, sillä yhteisöllistä taloa suunniteltaessa haluttiin olla tilanteen tasalla alusta asti ja suunnittelutyön edistyessä. Asiasta keskusteltiin arkkitehti Kristiina Hannunkarin kanssa ja siihen perehdytettiin myös projektiarkkitehtina toiminut Essi Käppi.

Syyskuun 28. järjestettiin arkkitehtitoimistossa yhteinen senioritaloilta – esityksineen hyvän senioritalon kansainvälisistä esimerkeistä, Viehe-korttelin tilanteesta ja hankkeen luonnossuunnitelmien esittelyineen. Ryhmätyöskentelyyn osallistui 18 asiaan vihkiytynyttä osanottajaa. Tämä senioritaloilta oli sikäli merkittävä, että siinä potentiaalit tulevat asukkaat pääsivät konkreettisesti arkkitehdin piirustusten kautta esittämään näkemyksiään. Monet suuntaviivat lyötiin lukkoon, ja ne myös toteutuivat. Valittu arkkitehtitoimisto osoitti Päivi Bergrothin sanoin näkemystä ja junailukykyä. Suunnitelmaan onnistuttiin muun muassa sisällyttämään galleriatila – siirtämällä yhteistila pyörävaraston aiemmalta isoikkunaiselta paikalta vähemmän ulospäin näkyvään tilaan sekä varaamaan kattoterassille tilaa asukkaiden viljelylaatikoille.

Havainnekuva valmiista talosta. Katukerroksen laattaseinän luonnos Ulla-Maija Vikman.
Kuva Arkkitehdit Hannunkari & Mäkipaja

Kaiken kaikkiaan Päivi Bergroth toteaa Ars Longan tarinaan sisältyvän opetuksen: kaikki on mahdollista.

– Talo on pystyssä.

PERIAATTEESSA TYÖ OLI siis käynnissä, mutta rahoituksessa oli vielä aukko Ornamon senioritaloyhdistyksen osalta. Esimerkiksi Ornamo-säätiö, jonka puoleen oli käännytty suurin toivein, ei katsonut tällaisen hankkeen tukemisen kuuluvan toimialaansa. Tosin se myönsi myöhemmin 30 000 euron osittaisen tuen hankkeelle. Tilannetta pohtiessaan Kiinteistöyhtiö Ars Longan hallitus päätyi kääntymään kahden muun taiteilijajärjestön puoleen, ja neuvottelujen jälkeen hankkeeseen liittyivät mukaan Suomen Kirjailijaliitto ja Kuvasto visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusjärjestö ry.

Luonnostelua julkisivuksi, Kirsi Kivivirta.

Vuonna 2017 Ars Longan hallitukseen tulivat Kirjailijaliiton toiminnanjohtaja Suvi Oinonen ja vuonna 2019 Eija Vuori Ateljeesäätiöstä (Marjatta Erwen luopuessa hallituksen jäsenyydestä).

Alun perin oli ajateltu, että rakentaminen voisi käynnistyä vuonna 2017, mutta aloitus viivästyi muun muassa siksi, että teollisuus- yms. käytössä olleen tontin maaperä vaati perusteellista puhdistamista. Urakoitsijasta neuvoteltaessa Setlementtiasuntojen ja kolmostontin NAL-asuntojen edustajat olivat tärkeässä osassa, koska heillä oli asiantuntemusta urakkasopimusten kilpailutuksesta. Töiden käynnistyttyä työmaakokousten sihteerinä toimi Tuula Paalimäki, Ateljeesäätiössä ja myös kiinteistölautakunnassa luottamushenkilönä toimineena arkkitehtina, joka tunsi prosessit.

JO HANKESUUNNITELMAAN vuodelta 2013 oli kirjattu seuraavaa:
”**Esteettisyys**. Kauniin ja virikkeellisen ympäristön merkitys on itsestäänselvyys taiteilija-ammatissa toimiville. Asukkaiden luovaa potentiaalia voidaan käyttää luontevana osana arkkitehtisuunnittelua rakennuksen yksityiskohtien ja (tila)taideteosten luomiseen, jolloin syntyy parhaimmillaan kiinnostavaa ja yllätyksellistä asuinympäristöä. Tavoitteena on samalla synnyttää aikaa, kulutusta ja muoti-ilmiöt kestävää laadukasta asuntoarkkitehtuuria.

Vuorovaikutus ympäristön kanssa, galleria. Gallerian päätarkoitus on toimia näyttelytilana talon taiteilijoille ja taiteilijaryhmille. Tämä rikastaa vuorovaikutusta talon asukkaiden ja lähiympäristön välillä. Kontaktien säilyminen kollegojen kanssa pitää heidät vireinä ja kiinni elävässä elämässä."

Niinpä hankkeen alullepanija ja aktiivinen eteenpäin viejä Ulla-Maija Vikman oli kutsunut Ornamon senioritaloryhmään jo melko alkuvaiheessa taiteilijaprofessori, akateemikko Kirsi Kivivirran. Kivivirta on ansioitunut erityisesti julkisten ja yksityisten tilojen arkkitehtonisten laatta- ja tiiliteosten tekijänä. Hän oli myös toiminut aktiivisesti Ornamon taidejaostossa, myös puheenjohtajana, ja oli ilmoittanut kiinnostuksensa talohankkeessa mukana olemiseen aivan alusta asti.

– Intressissäni oli tutkia ja miettiä, miten taide integroituisi tähän taloon, Kirsi Kivivirta sanoo.

Hän muistuttaa, että esimerkiksi läheisessä Arabianrannan kaupunginosassa – ja muuallakin sekä Helsingissä että muissa kaupungeissa – oli ansiokkaasti toteutettu prosenttitaideperiaatetta. Eli käytetty vähintään yksi prosentti rakennuskustannuksista taiteeseen.

Kirsi Kivivirta ryhtyi vetämään Ars Longa senioritalon taidetyöryhmää. Ryhmä määritteli tehtävänsä ja tavoitteensa Ornamon toimistossa järjestetyssä kokouksessa marraskuun 17. päivä 2016. Läsnä oli Kirsi Kivivirran ja Ulla-Maija Vikmanin lisäksi mukaan kutsuttu Ilona Rista, sisustuksellisilla puureliefeillään mainetta niittänyt taiteilija.

Työryhmän muistiosta: "Viehe-korttelissa on tavoitteena, että taide näkyy rakennuksen julkisivussa ja luo sille identiteettiä. Taidetyöryhmä pitää tehtävänään tehdä ehdotuksia sen varmistamiseksi, että senioritalossa on sopivia yhteistiloja taiteelliseen työhön ja taiteen harrastamiseen, sekä huolehtia siitä, että arkkitehtisuunnittelussa luodaan perusedellytykset ja rakenteellinen pohja yhteistilojen sekä pysyvän että vaihtuvan taiteen esilletuomiseen."

Työryhmä ehdotti arkkitehdin mietittäväksi tiloja, joita voitaisiin näihin tarkoituksiin käyttää. Ehdotettiin myös rakennuksen Tukkutorin puoleisen katutason ulkoseinään 5–6 metrin levyistä ja 80 sentin syvyistä valaistua näyttelyvitriiniä. Nämä olivat alkusysäyksenä nykyään toimivalle Galleria Longa & Fönarille, joista ensimmäinen sijoitettiin alun perin pyörävarastoksi suunniteltuun

Kristiina Wiherheimon julkisivutaideteos suunnitteluvaiheessa. Kuva Kirsi Kivivirta

tilaan (ja sai isot ikkunat kadulle) ja jälkimmäinen toimii 24/7 avoinna olevana ikkunagalleriana. Lisäksi työryhmä päätti hakea apurahoja ja lähestyä lahjoittajia sekä järjestää työpajoja pysyvän taiteen saamiseksi talon yhteisiin sisätiloihin.

Tärkeä osa ryhmän tulevaa ideointia ja työtä oli myös kutsua kokoon workshopeja, jotka paneutuivat tulevan talon sisäiseen ja ulkoiseen olemukseen siten, että talo todellakin tunnistettaisiin taiteilijataloksi. Suunniteltiin julkisivun pohjakerrokseen integroitavaa, ohikulkijoiden katseen tasalle tulevaa taideteosta, joka heti kertoisi, mitä talo sisällään pitää. Mietittiin graafista betonia, tiilien omaperäistä ladontaa, keraamisia laattoja ja seinämaalausta. Suunnittelua var-

Galleria Longassa ripustetaan näyttelyä. Ikkunan vieressä näkyy osa Kristiina Wiherheimon teoksesta. Kuva Kirsi Kivivirta

ten haettiin ja saatiin Taiteen edistämiskeskukselta prosenttiperiaatteen mukaisten taidehankkeiden hankeavustusta, jonka turvin taidetyöryhmän palkitut tekijät laativat suunnitelmia. Loppujen lopuksi useista upeista luonnoksista pystyttiin toteuttamaan vain sisustusarkkitehti Kristiina Wiherheimon kaakelilaattaseinä, joka ei kauneudestaan huolimatta suoraan paljasta, että seinän takana asuu ja työskentelee taiteilijoita. Onneksi sen vieressä avautuu ikkuna Galleria Longan sisätiloihin, joka linkittää Wiherheimon teoksen aiheeseen.

ORNAMON SENIORITALOYHDISTYKSEN piirissä tuskaiset rahoitusponnistelut jatkuivat, kun rakentaminen oli jo aloitettu. Ryhmän lobbauksen tuloksena Ornamo tuli järjestönä tukemaan ponnisteluja arvovaltansa ja jäsenistönsä solidaarisuuden turvin. Vuosina 2018 ja 2019 liikkeelle lähti monille tahoille – yksityisille sekä yritys-, järjestö- ja hallinnonalan toimijoille – suunnattuja kampanjoita. *Ornamo Art and Design Finland* -logolla varustettu, toiminnanjohtaja Salla Heinäsen allekirjoittama vetoomus kertoi Kirsi Kivivirran organisoimasta rahoituskampanjasta, johon taiteilijat ovat lahjoittaneet teoksiaan ja työpanos-

ornamo

Rakennamme Ars Longa -senioritaloa!

Kalasatamaan on rakenteilla Ars Longa -senioritalo, jossa eri alojen muotoilijat, taiteilijat ja kirjailijat voivat asua, jatkaa taiteellista työtään ja kohdata yhteisössä kollegoita.

Ornamon senioritaloyhdistys on käynnistänyt rahoituskampanjan, johon muotoilijat ja taiteilijat ovat lahjoittaneet teoksiaan, joita ostamalla tuette tärkeää rakennushanketta. Voitte myös valita yrityksenne työhyvinvointipäivän ohjelmaksi työpajan tai studiovierailun.

Ars Longa -senioritalo valmistuu vuoden 2020 alussa Helsingin Kalasatamaan kaupungin vuokratontille ARAn tukemana asuntotuotantona. Vuokrataloon tulee 56 asuntoa ja monipuoliset yhteistilat. Alustava kustannusarvio on n. 9,4 miljoonaa euroa. Rakennuksen on suunnitellut arkkitehtitoimisto Hannunkari-Mäkipaja. Ornamon senioritaloyhdistyksen lisäksi hankkeessa ovat mukana Suomen Taiteilijaseuran Ateljee säätiö, Suomen Kirjailijaliitto ja Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto.

Liitteenä kuvat myynnissä olevista teoksista hintoineen.

Ystävällisesti
Salla Heinänen
toiminnanjohtaja
Ornamo Art and Design Finland

ORNAMO
ORNAMO ART AND DESIGN FINLAND
Annankatu 16 B 35-36
FI-00120 Helsinki, Finland
tel. +358 (0)9 68777 40
office@ornamo.fi
www.ornamo.fi
www.finnishdesigners.fi

Kiinnostuitko, ota yhteyttä! Myymisestä vastaa:
Kirsi Kivivirta, ornamon.senioritaloyhdistys@gmail.com, +358 50 543 3735
https://www.ornamo.fi/fi/projekti/taiteen-ja-muotoilun-senioritalo-ars-longa/

Ornamon toiminnanjohtaja Salla Heinäsen allekirjoittama vetoomus rahoitusponnistelujen tueksi.

taan. Niitä ostamalla voisi tukea tärkeää yhteisöllistä ja yhteiskunnallista, Aran tukemaa rakennushanketta, jonka alustava kustannusarvio on noin 9,4 miljoonaa euroa. Kirsti Porttinen hoiti teosten myyntiä yrityksille.

Myös netin mesenaatti.me -joukkorahoitusalustalla käynnistettiin kampanja, jossa pyydettiin kasvattamaan muotoilijoiden ja taideteollisen alan taiteilijoiden käyttöön tulevien asuntojen määrää. Ornamolaisten – niin koko hankkeen käynnistäjiä kuin olivatkin – osuus tulevista asunnoista kun uhkasi jäädä vaatimattomaksi Senioritaloyhdistyksen muita pienemmän rahoitusosuuden takia. Mesenaatiksi pääsi jo 20 euron panoksella.

Arkkitehtitoimisto Hannunkari-Mäkipaja

OLE MUKANA RAKENTAMASSA ARS LONGA -SENIORITALOA!

Kalasatamaan rakennetaan senioritaloa, jossa eri alojen taiteilijat, kirjailijat ja muotoilijat voivat asua, jatkaa taiteellista työtään ja kohdata yhteisössä kollegoita.

Tule mukaan mesenaatti.me-kampanjaan kasvattamaan muotoilijoiden ja taideteollisen alan taiteilijoiden käyttöön tulevien asuntojen määrää talossa.
Mukaan pääset jo 20:llä eurolla.

me
se
naatti
.me

mesenaatti.me – kampanjat – kulttuuri – asuntoja muotoilijoille ja taiteilijoille ars longa senioritaloon
https://mesenaatti.me/campaign/id=1030#single/view

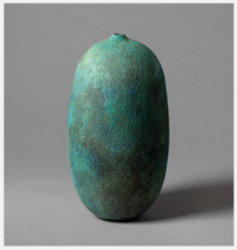
ornamo

Lisätiedot:
https://www.ornamo.fi/fi/projekti/taiteen-ja-muotoilun-senioritalo-ars-longa/
ornamon.senioritaloyhdistys@gmail.com
Ornamon senioritaloyhdistys ry

Mesenaatti.me -kampanjan esite, taitto Hannele Grönlund

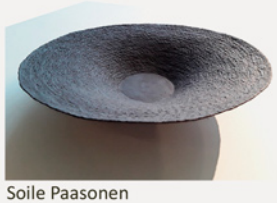
Johanna Rytkölä
Katselen tyyntä järven pintaa

Erna Aaltonen
Adrian

Johanna Suonpää
Eksoplaneetta (Kupla)

Soile Paasonen
Kulho

Veera Kulju
Avain salaiseen puutarhaan

Päivi Rintaniemi
Lintu Vesper

Satu Syrjänen
Mandorla

Useat nimekkäät muotoilijat ja taiteilijat ovat lahjoittaneet teoksiaan ja osaamistaan kampanjaan.
Tule valitsemaan omasi!

Inni Pärnänen
Giant Bracelet

Katy Hertell
Head

Åsa Hellman
Flamencotanssija

Taru Syrjänen
Tundra

Merja Keskinen
Beige Light Color Element

Kati Tuominen-Niittylä
Venetsia -vati

Elina Liikanen
Blue Healers

Kampanjoihin panostettiin paljon, mutta tulos ei yltänyt odotettuun. Ornamolaisten osuus asunnoista jäi muita vähäisemmäksi. Käytäntö asuntojen jaossa muuttui kuitenkin myöhemmin väljemmäksi, kun realismi puraisi.

ARS LONGA -TALON RAKENTAMINEN alkoi kesäkuussa 2018. Seuraavan vuoden alussa päästiin avaamaan talon kotisivut www.arslongatalo.fi. Sivuilla esiteltiin tuleva talo ja kerrottiin, miten asukkaaksi voi hakeutua.

Varsinainen asukkaiden hakukierros käynnistettiin toukokuussa 2019 rajattuna hakuna, jonka mukaan asunnot on tarkoitettu 55 vuotta täyttäneille kirjailijoille, kuvataiteilijoille, muotoilijoille ja taideteollisuusalan taiteilijoille. Haku jatkui elokuun loppuun ensisijaisesti sähköisesti verkkosivulla olevalla lomakkeella. Eri liitot tiedottivat hausta tahoillaan, siitä ilmoitettiin muun muassa Ornamon lehdessä. Muotoilijoiden ja taiteilijoiden asukasvalintaryhmään valittiin keraamikko Katja Kotikoski, sisustusarkkitehti Kirsti Porttinen sekä toimittaja, vaatesuunnittelija Pirkko Vekkeli. Viimeksi mainittu vetäytyi myöhemmin valintaryhmästä.

Elokuun puolivälissä todettiin, että hakemuksia ei ollut tarpeeksi täyttämään talon 56 huoneistoa. Ars Longan hallitus päätyikin anomaan kaupungilta lupaa laskea väliaikaisesti hakijoiden ikärajaa 45 vuoteen. Lupa saatiin kahdeksi vuodeksi, jonka jälkeen ikäraja nousi taas 55 vuoteen. Talon nimi muutettiin houkuttelevammaksi: Taiteilijatalo Ars Longa.

Syyskuun 16. päivä 2019 juhlittiin Ars Longa -talon ja kahden rakennuttajakumppanin kesken yhteisiä harjannostajaisia hernekeitto- ja virvoketarjoiluineen talokolmikon tulevassa yhteisessä olohuoneessa.

Talon onnelliset rakennuttajaomistajat pääsivät tutustumaan vielä viimeistelyä vailla oleviin kerroksiin, joista pystyi hyvin jo hahmottamaan, mitä tulossa oli: upea kattoterassi, joka kiersi ympäri koko yhteisen talokompleksin. Iso yhteistila liikuntaa ja tapaamisia silmällä pitäen, saunat, talvipuutarhatyyppiseksi ajateltu kerhohuone… Välikerroksiin sijoittuvat asunnot yksiöstä kolmioon ja työskentelytilallisiin ylimmän kerroksen asuntoihin, ja alakerrassa, korttelin

Hanke sai paljon julkisuutta.
Tässä Helsingin Sanomien uutinen 10.10.2019.

KIMMO PENTTINEN

Ars Longan hallituksen puheenjohtaja Suvi Oinonen (vas.), NAL Asuntojen toimitusjohtaja Samuli Killström, Setlementtiasuntojen toimitusjohtaja Heli Kotilainen ja Ars Longan Ulla-Maija Vikman olivat työmaakierroksella.

Nuoret, opiskelijat ja taiteilijat yhteisen katon alle Kalasatamassa

Kolmen kerrostalon hankkeessa on panostettu tiloihin, joita kaikki asukkaat voivat käyttää.

Asuminen
Marjaana Varmavuori
marjaana.varmavuori@hs.fi

Kalasatama. Kivenheiton päässä Kalasataman metroasemalta on hiljattain noussut harjakorkeuteen talo, jollaisia ei ihan joka nurkalla ole. Tai oikeastaan Hermannin rantatien ja Verkkosaarenkadun kulmassa on kolme kerrostaloa, jotka on rakennettu kiinni toisiinsa.

Kun kolmen vuokrakerrostalon kokonaisuus alkuvuodesta valmistuu, saman katon alle muuttaa nuoria aikuisia, taiteilijoita ja opiskelijoita.

"Idea on yhdistää eri sukupolvia, saada eri ikäiset ja eri elämäntilanteessa olevat ihmiset kohtaamaan", kertoo hankkeessa mukana olevan Setlementtiasuntojen toimitusjohtaja **Heli Kotilainen.**

Katutasossa talojen läpi kulkee yhdyskäytävä, joka palvelee samalla galleriana. Sen seinille on tarkoitus ripustaa asukkaiden taidetta. Käytävän varrelle tulee myös monikäyttöinen asukastila, jossa on yhteiset kokkailuhetket mahdollistava keittiö. Ensimmäisessä kerroksessa on myös toinen galleriaksi soveltuva tila.

"Asukkaille tulee yhteisiksi tiloiksi myös työpaja- ja verstastiloja", kertoo kuvataiteilijoiden, kirjailijoiden, muotoilijoiden ja taideteollisuusalan ammattilaisten perustaman kiinteistöyhtiö Ars Longa Oy:n hallituksen puheenjohtaja **Suvi Oinonen.**

Ars Longan ja Setlementtiasuntojen lisäksi hankkeessa on mukana Nuorisoasuntoliiton omistama NAL Asunnot. Yhteishankkeeseen päädyttiin, koska resurssit yhdistämällä oli mahdollista saada asukkaille paremmat yhteiset tilat.

"Taustalla on raha. Miksi jokainen tekisi esimerkiksi omat pienet saunansa, kun yhdessä saadaan isot hienot saunatilat", NAL Asuntojen toimitusjohtaja Samuli Killström sanoo.

Säästöjä syntyy monessa kohtaa myös rakennuttamisprosessiin liittyen, esimerkiksi urakoitsijaa ei tarvinnut kilpailuttaa kolmeen kertaan.

"Asukastilat ovat yleensä kellarikerroksessa olevia pieniä, tylsiä, hikisiä koppeja. Me halusimme muuta", Setlementtiasuntojen Kotilainen sanoo.

Tavoite vaikuttaa hankkeessa toteutuneen. Kerho- ja työskentelytilojen lisäksi rakennuskompleksiin tulee iso pesutupa, saunaosasto, liikuntasali ja kuntosali. Yksikköskerroksen lisäksi yhteistiloja on ylimmässä kerroksessa. Siellä sijaitsevat muun muassa liikuntasali, saunatilat ja sen viereen rakennettava talvipuutarha.

"Talvipuutarha on lasitettu välitila, jossa on lattialämmitys. Siellä voi vaikka lukea ja rentoutua", visioi Kotilainen.

Ylintä kerrosta kiertää kattoterassi, joka muodostaa yhtenäisen noin 200 metrin

Tukkutorinkuja 6:n kolme taloa on rakennettu kiinni toisiinsa.

reitin. Ars Longan **Ulla-Maija Vikmanin** mukaan ajatus on, että kattoterassilla voi käydä vaikka kävelyllä.

"Reittiä reunustaa maksaruohomatto", kertoo hankkeen urakoitsijan Jatke Uusimaan työnjohtaja **Mika Pesonen.**

Maisemissakaan ei ole valittamista. Kattoterassilta on vielä useamman vuoden ajan merinäkymä Vanhankaupunginselälle. Talon päädyissä kattoterassilla on istuskeluaatikot, joissa asukkaat voivat halujensa mukaan kasvattaa kukkia tai hyötykasveja.

"Tämä on kiva tila myös istuskella", Oinonen sanoo.

Kolmen eri tahon yhteissuunnittelussa lähdettiin liikkeelle miettimällä, mitä kaikkea kivaa voisi olla. Kotilainen kertoo, että sen jälkeen alettiin pohtia, mitä eri asukasryhmät tarvitsevat – ja etenkin sitä, mitkä tarpeet yhdistävät kaikkia.

"Meillä oli suunnittelutyöpajoja, joissa suunnitelmia työstettiin", Vikman kertoo.

NAL Asuntojen Killström kertoo, että yhteiset tilat ovat kaikkien varattavissa varausjärjestelmän kautta. Varaukset näkyvät järjestelmän lisäksi porraskäytävissä olevista näytöistä.

Samalla sovelluksella on mahdollista muun muassa lähettää tiedotteita. Sitä voidaan hyödyntää myös asukasdemokratiassa.

"Valintojen jälkeen asukaskunnat kokoontuvat jo etukäteen suunnittelemaan talon toimintaa", Oinonen kertoo.

Kotilainen rauhoittelee, ettei ketään olla pakottamassa yhteisöllisyyteen.

"Talot tarjoavat ihan tavallista asumista. Yhteistoimintaan ei tarvitse osallistua, vaan halutessaan voi olla omassa kämpässään", hän sanoo.

Jos pesulaa ja saunatiloja ei lasketa mukaan, yhteistiloja on kerrostalokokonaisuudessa peräti 266 neliömetriä.

"Kun neliöitä on noin valtavasti, toivon että tiloja todella käytetään", NAL Asuntojen Killström sanoo.

Ars Longalla oli alkusyksystä jo yksi hakukierros omiin asuntoihinsa. Hakemuksia ei tullut tarpeeksi, joten lokakuussa alkaa toinen hakukierros. Myös Setlementtiasuntojen ja NAL Asuntojen asuntohaut aukeavat lokakuussa.

Harjannostajaisista: (vas) Suvi Oinonen, Eija Vuori, Pirkko Vekkeli, Kirsti Porttinen, Päivi Bergroth, Ulla-Maija Vikman, Anu Miettinen, Marjo Heiskanen ja Anja Mäkeläinen. Kuva Tuula Paalimäki

kolmea eri taloa yhdistävän käytävän varrella iso, keittiöllinen yhteistila, työskentely- ja galleriatilat, kuntosali ja pesula.

Tunnelma oli ymmärrettävästi korkealla. Helsingin Sanomien toimittaja Marjaana Varmavuori teki aiheesta artikkelin otsikolla *Nuoret, opiskelijat ja taiteilijat yhteisen katon alle Kalasatamassa*. Jutussa hän kertoi talon ideasta ja tiloista siteeraten Setlementtiasuntojen toimitusjohtaja Heli Kotilaista: ”Idea on yhdistää eri sukupolvia, saada eri ikäiset ja eri elämäntilanteessa olevat ihmiset kohtaamaan”. Suojakypäriin ja huomioliiveihin sonnustautunut joukko poseerasi valokuvaajalle kattoterassilla ja kuvateksti kertoi: ”Ars Longan hallituksen puheenjohtaja Suvi Oinonen (vas.), NAL-asuntojen toimitusjohtaja Samuli Killström, Setlementtiasuntojen toimitusjohtaja Heli Kotilainen ja Ars Longan Ulla-Maija Vikman olivat työmaakierroksella.”

Tammikuun lopulla 2020 Taiteilijatalo Ars Longa oli valmis vastaanottamaan asukkaansa. ■

4
Talo ja me

Kirsi Kivivirta on johtanut Ars Longa -talon taidetyöryhmää. Kuva Päivi Bergroth

YHTEISYYDEN VOIMA – JA HAASTEET Kirsi Kivivirta, joka oli osallistunut aktiivisesti talojen yhteistä tulevaisuutta ideoiviin workshopeihin, muistelee:

– Ilmassa oli paljon idealismia ja kunnianhimoisia näkemyksiä, miten seniorit, opiskelijat ja tuetusti asuvat, tulevaisuuttaan rakentavat nuoret kohtaisivat yhteisessä arjessa. Kun huonosti liikkuva seniori esimerkiksi tarvitsisi kaupasta maitoa, nuori kävisi sen hänelle ostamassa, tai kun opiskelija tarvitsisi matkansa ajaksi koiran tai kissan hoitajaa, sellainen löytyisi naapuritalosta. Nuoret voisivat opettaa digitaitoja senioreille ja seniorit puolestaan mahdollisesti puuttuvia elämäntaitoja nuorille. Suorastaan realistiselta kuulosti ajatus, että DIAK-ammattikorkeakoulun opiskelijat voisivat tehdä harjoitustöitä senioritalossa.

Siitä, miten lopulta on – toistaiseksi – käynyt, on olemassa seurantatutkimusta. Toki Viehe-korttelin talokolmikko on ollut asukkaineen toiminnassa vasta vuodesta 2020, tätä kirjoitettaessa rapeat viisi vuotta, joten tilanne näiltä osin saattaa tulevaisuudessa kehittyä nykyisestä.

Ars Longan asukas Ritva Harlen teos talon edustalla. Kuva Päivi Bergroth

Tuula Paalimäki arvioi, että Ars Long -talossa yhteiselämä on toteutunut hyvin, kun yhteisöllisyys syntyi jo suunnittelu- ja rakennusvaiheessa.

– On suurta rikkautta, että siellä on eri alojen taiteilijoita, ja eri ikäisiäkin, hän sanoo ja kertoo, miten alkuaikoina taloon syntyi jopa lapsi. – Pieni Toivo pyöri siellä vaipoissa, kun senioritalon vanhin asukas oli lähes 90-vuotias. Ja kun talosta kuoli ensimmäinen asukas, tekstiilitaiteilija Britt-Marie Ekström, asukasaktiivit rakensivat hänen töistään muistoikkunan galleriaan.

Tekstiilitaiteilija Eeva Mäkinen tuli mukaan Ornamon senioritaloyhdistyksen toimintaan 2010-luvun puolivälissä, rahoitusponnistelujen ollessa käynnissä. Hän ei asu talossa, mutta on nykyään sekä Ornamon senioritaloyhdistyksen puheenjohtaja että Kiinteistöyhtiö Ars Longan hallituksen jäsen. Kun häneltä kysyy, onko hän tyytyväinen tehdyn (valtavan) työn tuloksiin, vastaus on selvä:

– Onhan tämä onnistuminen! Talo saatiin pystyyn, asia on näin konkreettinen.

ANTTI PIRISEN TUTKIMUSRAPORTTI vuodelta 2022 toteaa valmista rakennusta ja sen suunnitteluominaisuuksia arvioidessaan, että itse talon valmistumisen lisäksi tyytyväisyyttä on koettu muun muassa korttelin tehokkaasta kokonaiskonseptista, yhteishankkeen tuottamista monista yhteistiloista sekä rakennuksen toimivuudesta ja esteettömyydestä. Ylintä kerrosta terasseineen ja sisäisiä (läpi korttelin avoimia) kulkureittejä on myös pidetty onnistuneina.

Yhteisöllisyyden tuntua Ars Longa -talossa kehuttiin tutkimuksessa laajalti, samoin galleriatilaa ja sosiaalisia aktiviteetteja. Raportti jatkuu: ”Sitä vastoin Ars Longa -yhteisön ja kahden muun Viehe-talon enimmäkseen parikymppisten opiskelija-asukkaiden välit koettiin etäisiksi. [- - -] Ilmeisesti pakotettu monisukupolvinen asuminen ei tuota samaa sosiaalista pääomaa kuin vapaaehtoiset monisukupolviset yhteisöt, ja saattaa jopa aiheuttaa sosiaalista kitkaa.”

Loppupäätelmässään Antti Pirisen tutkimusraportti toteaa:

”Lopulta Ars Longan päätekijät onnistuivat tavoitteessaan sitkeydellä ja yhteistyöllä muiden toimijoiden kanssa. Kaupungin ja valtion rooli asukasvetoisen prosessin tukemisessa oli oleellinen, kuten myös kokeneiden ammattirakennuttajien kanssa toimiminen. Koko Viehe-korttelin yhteinen kehittäminen ja konseptisuunnittelu mahdollistivat laajat yhteistilat tiukkojen taloudellisten puitteiden vallitessa, ja kekseliäät suunnitteluratkaisut saivat aikaan tilallista joustavuutta. Asukkaat toivat prosessiin oman taiteen ja muotoilun osaamisensa sekä vahvan yhteisöllisyyden.

Sosiaalisen vuokra-asumisen konteksti myös avaa laajempia kysymyksiä osallistuvista ja sosiaalisesti vastuullisista asumisen innovaatioista. Ars Longan tekijät eivät suunnitelleet asuntoja vain itselleen, vaan palvellakseen laajempaa yhteisöä. Voittoa tavoittelematon vuokra-asuminen voikin tarjota erikoishyötyjä uudenlaisten asumismuotojen kehittämiselle.

Ritva Harle (vas.) ja Merja Heino hoitavat kattopuutarhaa. Kuva Berislav Jurišić / Yle

ENTÄ, MITEN ASUKKAAT KOKEVAT talonsa viisi vuotta sen valmistumisen jälkeen?

Ensimmäinen vastaus saadaan graafikko, kirjoittaja Markku Tantun omakustanteena ilmestyneestä kirjasta *Helsinkiläinen*. Tanttu, joka on asunut niin Töölössä, Kruununhaassa, Kalliossa kuin Suomenlinnassakin ennen muuttoaan Ars Longaan, kirjottaa elämästään eri kaupunginosissa kahdeksan vuosikymmenen aikana. Nykyisessä kodissaan Markku Tanttu on siis asunut viisi vuotta, talon valmistumisesta alkaen.

> **MARKKU TANTTU** (kirjassaan): ”Asuntoni on 48 neliön yksiö, kymmenen neliön ’kirjoittajan kammio’ on kerrosta ylempänä, kattokerroksessa. Toimiva yhdistelmä. [- - -] Senioritaiteilijoitten talossa on tekemisen meininkiä. [- - -] Talossa riittää tekijöitä ja osallistujia. Aina on löytynyt yhteisnäyttelyitten raadit ja pystytysryhmät. Innokkaimpia näyttelyitten pitäjiä on täytynyt näyttelyaikoja päätettäessä karsia, jotta vähemmän esil-

lä olleille riittäisi vuoroja. [- - -] Mikään ei estä sitä, että taiteilijatalon pihalla värikylläiset perennapenkit pursuavat ja kattoterassilla kukkien lisäksi hyötykasvit kukoistavat asukasryhmien hoidossa. Taloyhtiössä mielenkiinto istutuksiin sammuu usein alkuinnostuksen jälkeen, kun kastelu ja kitkeminen vaatisi työvoimaa. Täällä ei. [- - -] Ilmeisesti asun loppuelämääni Kalasatamassa aivan tyytyväisenä niin kauan kuin se itsenäiselle vanhukselle on mahdollista. Sitä tukee aivan likeinen terveysasema, kauppakeskus Redi palveluksineen ja metron pysäkki sen yhteydessä. Raitiovaunu Pasilaan kulkee luovasti maisemoitujen kunnaitten halki. Se viehättää minua. [- - -] Tunnen täällä olevani todella Helsingissä – ja helsinkiläinen."

Markku Tanttu on itsekin pitänyt näyttelyitä omassa galleriassa. Samoin kuvataiteilija Merja Heino, joka on myös asunut talossa sen valmistumisesta lähtien.

MERJA HEINO: "Kun asukasvalintoja taloon tehtiin, olin töissä Ateljeesäätiössä ja innostuin itsekin hakemaan asuntoa. Tein erilaisia töitä projektiin liittyen, ja varsinkin asumisen alkuaikoina minulta usein kysyttiin asioihin liittyviä tietoja. Nyttemmin tilanne on kylläkin tasaantunut. Pian sisäänmuuton jälkeen vuonna 2020 alkanut koronasulku rajoitti talon hyvin käynnistynyttä yhteisöllisyyttä, mutta paljon kuitenkin saatiin tehtyä. Galleriaa varten perustettiin yhdistys Ars Longa -talon taiteilijat ry, joka voi hakea avustuksia esimerkiksi gallerian hoitajan palkkaamiseen. Siellä työskenteleekin nyt jatkuvasti työharjoittelijoita, työttömiä ja työnkokeilijoita. En ole itse ollut yhdistyksessä kovin aktiivinen. Merkittävä rooli sen perustamisessa ja toiminnan käynnistämisessä oli kuvataiteilija Ritva Harlella ja 10–20 muulla talon asukkaalla. Tällä hetkellä yhdistyksen puheenjohtaja on kuvataiteilija Iina Kuusimäki, hänkin talon asukas ja hyvin aktiivinen toimija.

Parasta tässä talossa on se, että asuu ihmisten kanssa, jotka tietävät, mistä taiteilijana olemisessa on kysymys. Usein tuntuu siltä, että taiteilija joutuu jatkuvasti ikään kuin selittämään ammattiaan. On fantastisen vapauttava tunne, että täällä ei tarvitse selittää mitään, kaikki tietävät ammatin käytännöt ja realiteetit. Asukkaina on sekä aktiivisemmin yhtei-

sössä toimivia, että niitä, jotka tarvitsevat työssään ja elämässään enemmän yksityisyyttä. Ketään ei painosteta mihinkään. Mutta onhan se hauskaa, että syntyy spontaaneja ”yhteenliittymiä”, kuten lenkkisauna. Kun yksityisesti varattaville vuoroille raivattiin lisää tilaa, syntyivät naisten ja miesten ”lenkkivaraussaunat”, eli varaaja kutsui porukan vuorollaan saunomaan yhdessä. On myös katsottu leffoja yhteisessä Olkkarissa, jonne hankittiin hyvä videotykki. Kuvataiteilija Viva Granlund kutsui kaikkien talojen asukkaat rakentamaan kanssaan pihamuuriin seinämosaiikkia. Toki hän itse teki suurimman työn.

Katolla asukkailla on viljelylaatikoita, ja pihan kasvivalinnat ovat asukkaiden päättämiä. Pihalle asukkaat ovat myös itsenäisesti istuttaneet haluamiaan kasveja. Nämäkin luovat yhteisöllisyyttä ja virkistävää ympäristöä.

Vahvaa yhteisöllisyyttä ei sen sijaan ole syntynyt Viehe-korttelin muiden talojen asukkaiden kanssa, vaikka olemme kiinni toisissamme, talojemme läpi kulkee yhteinen käytävä ja esimerkiksi saunat ja kuntosali ovat yhteiskäytössä. Ymmärrän hyvin, että nuorilla on omat opiskelunsa ja menonsa. Heidän aktiivisuutensa suuntautuu oman ikäluokan pariin. Joitakin ongelmiakin on ollut. Naapurustossa on asunut yksittäisiä huumeongelmaisia, ja se toi levottomuutta, mutta vuokrasopimukset irtisanottiin, ja tilanne on nyt rauhoittunut. Ars Longa -talosta voi sanoa: se toimii! Henki on hyvä, enkä oikeastaan osaa sanoa, mikä voisi olla paremmin.”

Kuvataiteilija Ritva Harle on edellisten kanssa samaa mieltä siitä, että parasta talossa on yhteisöllisyys.

RITVA HARLE: ” Se, että tuntee kaikki naapurit, on tosi kivaa. Yhteinen galleria ja näyttelytoiminta ovat taiteilijalle suuri etuoikeus. Merkki- ja juhlapäiviä vietetään silloin tällöin yhdessä. On ollut pikkujouluja, vappujuhlia, juhannustapahtumia – mitä milloinkin pihajuhlia – ja kirpputoritoimintaakin.”

Toinen esiin noussut ongelma on ollut Viehe-korttelissa ilmennyt ajoittainen häiriökäyttäytyminen ja huumeongelmat. Näistä kirjailija Katri Tapola huomauttaa sähköpostivastauksessaan kysymyksiin: ”Talomme on

kolmiosainen, ja vain yksi osa on rauhallinen Ars Longa. Talon osien välinen yhteisöllisyys ei ole toiminut. Nuoret eivät tule avajaisiimme eivätkä galleriaan. Yhteistilojen käytössä on aika ajoin ongelmia. On fakta, että olemme hyvien kulkuyhteyksien päässä Kalasatamassa ja elämme tätä aikaa. Ikävien välikohtausten ohella voisin valittaa Hermannin rantatien raskaasta liikenteestä, mutta en viitsi. Jos asun Kalasatamassa, niin silloin hyväksyn tietyt seikat…”

Kuitenkin myös Katri Tapolan arvio asumisestaan ja elämisestään on voittopuolisesti myönteinen:

KATRI TAPOLA: ”Sain kodin Ars Longa -taiteilijatalosta kesällä 2021, ja se oli minulle onnellinen asia uudessa elämänvaiheessa. Muutettuani taloon aloin heti kirjoittaa romaania, sillä tunsin talon tukevan minua, ja jokin etenkin kuvataiteilijoiden työskentelyssä kantoi. Kyse oli turvan ja tekemisen tunnusta. En ole yksin, vaikka saan olla omassa rauhassa niin paljon kuin tahdon.

Olen nauttinut Longa-galleriastamme monin tavoin. Talossa on ihmisiä, jotka tekevät valtavasti työtä yhteisten asioiden toimivuuden eteen. Koska työskentelen kirjailijana myös kuvittajien kanssa, meillä on ollut monia näyttelyitä kirjoihimme perustuen sekä myös työpajatoimintaa kouluryhmille. Jokaisella kirjailijalla ei todellakaan ole tällaista mahdollisuutta. Minusta tämä on arvokasta yhteisöllisyyttä.”

Kuin yhteenvetona haastateltujen Ars Longassa asuvien kokemasta olkoon Katri Tapolan kaunis loppukaneetti hänen sähköpostivastauksestaan:

Ars Longan piha kukoistaa asukkaiden toimesta. Kuva Pirkko Vekkeli

Viehe-korttelin asukkaiden yhdessä tekemä pihamuraali. Hankkeen käynnisti Viva Granlund.
Kuva Ulla-Maija Vikman

KATRI TAPOLA:

”Mutta sitten. Kesällä menen pihalle, jonka osa naapureista saa kukkaloistoon. Arvostan sitä kovasti, kuten myös yhteisötaiteilija, muraalitaiteilija Viva Granlundin aikaansaamaa upeaa mosaiikkimuraalia, jonka tekoon osallistui ihmisiä koko korttelista. Tykkään kohdata ihmisiä pihalla. Mikään paikka ei ole paratiisi. Ihmiset ovat ihmisiä kaikkialla. Minä olen nyt tässä, katselen asioita tässä kohdassa. Olen yhteydessä naapureihini, joista on tullut perheenjäseniä. Taiteilijoiden ympäröimänä on hyvä olla, sillä heistä löytyy hengenheimolaisia. Missä olisin, jos en olisi tässä? Ihmisen on hyvä nähdä se hyvä, mitä nyt on ja mikä olisi muu vaihtoehto. Kaikessa on puolensa. Ars Longassa puolia piisaa, välillä värikkäitä, välillä väritettyjä – hyvä niin. Se on elämää.”

LOPUKSI

Kivitalon rakennuttamisen matka on ollut pitkä, vaiherikas. Siinä on tarvittu ihmisiä, jotka ovat lähteneet tähän matkaan mukaan eri taitoineen, eri ajanjaksoiksi, erilaisin toivein ja ajatuksin.

Tutkimme muuttuvia asumistarpeita ja asumismalleja. Kiinnostuimme asumisvaihtoehtojen kehityksestä kansainvälisesti. Järjestimme työpajoja ja seminaareja, vierailimme kiinnostavissa kohteissa.

Saimme tukea ja neuvoja Helsingin kaupungin kaavoittajilta ja muilta virkailijoilta.

Löysimme talohankkeeseen muita taiteilijajärjestöjä.

Näimme, että kotikäsite voisi muodostua pienenkin asunnon lisäksi yhteisistä tiloista. Niille tuntui olevan paljon tarvetta, tarvittaisiin monenlaisia työtiloja ja -pajoja, tiloja liikuntaan, huoltoon, puutarhan- ja mehiläistenhoitoon. Toiveena oli oleskelutiloja vapaa-aikaan ja talon omat näyttelytilat, haluttiin taiteen näkyminen niin talon sisällä kuin ulospäin.

Kouriintuntuvasti aloimme samanaikaisesti ymmärtää rahoituksen asettamat vuokratalon rajoitukset, selvisi tiukat määräykset. Olisiko voinut oman pienen asunnon lisäksi laskea vuokraan osuuden yhteistiloista, voisiko Ara-rahoittaja ottaa suuremman yhteistilojen tarpeen lähtökohdan rahoitukseensa?

Teimme yhteistyötä kahden muun toimijan kanssa, jotka olivat rakennuttamassa viereemme omia vuokra-asuntotalojaan. Löysimme tapaamisissa ja työpajoissa uusia ratkaisuja, sovimme kolmen talon yleisten tilojen yhteiskäytöistä, ei tarvitsekaan esimerkiksi rakentaa kolmea eri saunaosastoa, kolmea pientä olohuonetta tai pesulaa. Taloihin saatiin kulkuyhteydet, yhteinen kattoparveke, kuntoratakin kiertämään katolla, viherkasveja ja -kasvatusta.

Kolmen talon yhtäaikainen rakennuttamisorganisaatio yhteisine arkkitehteineen, kaikki tämä vähensi kustannuksia ja yhteisistä tiloista saatiin suurempia.

Kehittyviä asumismalleja, asumistapojen monimuotoisuutta tarvitaan luomaan hyvinvointia, asumisen muodot ovat muutoksessa, myös rahoitusjärjestelyjä voitaneen tarkastella uusin kriteerein.

Helsingissä kesäkuussa 2026

Päivi Bergroth, sisustusarkkitehti SIO

Veera Kuljun mesenaattikampanjaan lahjoittama keramiikkateos Avain salaiseen puutarhaan.
Kuva Katja Hagelstam

TALOMME TARINA / LÄHTEET

Haastattelut tehty välillä elokuu 2025 – maaliskuu 2026
Päivi Bergroth, sisustusarkkitehti
Ritva Harle, kuvataiteilija, yhteisötaiteilija
Merja Heino, kuvataiteilija
Kirsi Kivivirta, taiteilijaprofessori, keraamikko
Eeva Mäkinen, tekstiilitaiteilija
Antti Pirinen, taiteen tohtori, sisustusarkkitehti
Tuula Paalimäki, arkkitehti
Katri Tapola, kirjailija
Ulla-Maija Vikman, tekstiilitaiteilija, teollinen muotoilija

Muut lähteet

Dahlström Maija – Minkkinen Sirkka: Loppukiri, vaihtoehtoista asumista seniori-iässä (WSOY 2009)

Färdknäppen, yhteisöllinen senioritalo Tukholmassa (www.fardknappen.se)

Ornamon Senioritaloyhdistyksen asiakirjat 2013–2023

Ornamon Senioritaloyhdistys ry: Yhteisöllinen senioriasuminen, kehittämisen suuntaviivoja ja kansainvälisiä esimerkkejä, 2017

Ornamon Senioritaloyhdistys ry: Taiteilijatalo Ars Longa – yhteissuunnittelulla parempaan asumiseen (Arkmuoto 2023)

Pirinen Antti: Asumisen kehittämistä kaikille? Ars Longa -talon opit (Muokaten suomentanut Kasper Salonen julkaisusta Pirinen, A. Housing Development for All? Learnings from the Ars Longa Case (2022)

Setlementtiasunnot Oy: Viehe-kortteli, konseptikuvaus 2015–2016

Sockenstugan, kollektivhus (www.sockenstugankollektiv.se)

Taiteilijatalo Ars Longa https://arslongatalo.fi/

Tanttu Markku: Helsinkiläinen (T.A. Sahalan kirjapaino Oy, 2025)

Varmavuori Marjaana: Nuoret, opiskelijat ja taiteilijat yhteisen katon alle, Helsingin Sanomat 10.10.2019

Taiteilijoiden lahjoitukset
Ornamon senioritaloyhdistys ry:n
Ars Longa -rakennushankkeessa

Erna Aaltonen
Iiro A. Ahokas
Maija Arela
Åsa Hellman
Katy Hertell
Laura Isoniemi
Merja Keskinen
Veera Kulju
Sirkka Könönen
Elina Liikanen
Outi Martikainen
Soile Paasonen
Jesse Pietilä
Inni Pärnänen
Päivi Rintaniemi
Johanna Rytkölä
Johanna Suonpää
Taru Syrjänen
Satu Syrjänen
Kati Tuominen-Niittylä

Ornamon senioritaloyhdistyksen kirjatyöryhmä
Päivi Bergroth, Kirsi Kivivirta, Eeva Mäkinen ja Ulla-Maija Vikman